

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Liber Theologiæ Moralis, Viginti Qvatvor Societatis Iesv Doctoribvs Reseratvs

Escobar y Mendoza, Antonio de

Lvgdvni, 1659

Examen Primvm. De Censuris in communi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41066

EXAMEN PRIMVM.

Circa materiam de Censuris in communi.

CAPV^{VS} PRIMVM.*Quid, & quotuplex Censura?*

1. *Vid est Censura? Poena spiritualis inflicta ab Ecclesiastica potestate priuans hominem baptizatum vsu aliquorum spiritualium, in ordine ad salutem.*

2. *Quotuplex est Censura? Triplex, Excommunicatio, suspensio, interdictum; irregularitas enim non est censura, cum incurri absque delicto possit.*

3. *Seu censura Excommunicationis sit, seu suspensionis, seu interdicti, species adhuc diuide. Multipliciter diuiditur. Alia enim est censura à iure, alia ab homine. Censura à iure dicitur illa, quæ fertur à legislatore cum intentione condendi legem, seu statutum generale perpetuum, iniuncta hac poena transgressoribus. Censura autem ab Homine est ea, quæ fertur à Superiore aliquid præcipiente intentione ferendi præceptum temporale, & transitorium sub poena censura. Rursus censura alia est lata sententia, quæ ipso facto incurritur absque iudicis sententia; alia est sententia ferenda, quæ tantum est comminatoria in futurum, nec ipso facto incurritur.*

4. *Quando nam dignosces censuram esse lata sententia? Quando in lege ponuntur hæ particula: Ipso facto, ipso iure; aut quando hæ adduntur aduerbia: Confestim, statim, illico; aut quando censura fertur per verbum præsentis temporis, aut imperantis modi. Quando verò fertur per verbum futuri, argumentum est, tantum ferendæ sententiæ esse censuram. Quid si dubium, num lata, num ferenda sententia sit? Iudicandum esse ferendæ; quia odia restringenda.*

CAPVT II.

De Ferente censuram.

5. *Quisnam Censuram ferre possit? Efficiens causa principalis* Christus est, qui ferendæ Censuræ potestatem concecit Ecclesiæ. Porro hæc potestas in Pontifice summo residens diuina est. In aliis Ecclesiæ Prælati est etiam suo modo diuina, sed homine mediante & dependenter à Summo Pontifice recepta. Forma verò, & modus illius ferendæ in Ecclesiæ potestate, rectus est. Vnde eius institutionem, impositionem, & obligationem de iure potius humano, quàm diuino dicendam esse affirmo.

6. *Quanam in ferente Censuras condiciones requiruntur? Sex equidem.* 1. Vt sit homo viator. 2. Vt sit vtens ratione. 3. Vt sit baptizatus. 4. Vt non sit laicus, quia hic non habet iurisdictionem Ecclesiasticam. 5. Vt non habeat iurisdictionis vsu impeditum, vt accidit, quando iudex est excommunicatus vitandus, aut quando interposita est legitima appellatio. 6. Vt censuram in causa propria non ferat; quia nullus potest esse actor, & iudex. Excipio casum defensionis; potest enim per censuram vis, & iniuria propulsari.

7. *Vt censura valida sit, & iusta, quidnam considerandum?* Præter ea quæ assignaui, vt valida sit, libera voluntate infligenda est; quæ enim ex metu, si perturbaret rationis vsu vel internam voluntatem auferret, esset inualida. Vt autem iusta sit, neque contra charitatem, neque contra obedientiam esse debet, sed conformis legali iustitiæ (seruata forma quæ requiritur) distributiæ habito respectu non ad personas, sed ad causam: & commutatiæ rei ad rem æqualitate seruata.

8. *Præter Summum Pontificem, qui ius habet in omnes Christianos, competit ne alijs censuras ferendi potestas* Competit Episcopis, Archiepiscopis, & Patriarchis respectu subditorum. Capitulum Sede vacante habet, & Vicarius Capituli, istque, quibus ex officio, & statuto Ecclesiæ hæc potestas addicitur, vt Abbates, Priores Ecclesiarum habentes iurisdictionem in foro externo. Prælati Religionum, Prouinciales scilicet, & Priores, Rectores, Guardiani, &c. Cardinales in Ecclesiis, in quibus quoad forum externum habent iurisdictionem. Parochus verò hanc potestatem non habet, cum non habeat in foro externo iurisdictionem; potest tamen per
conscue

consuetudinem, aut præscriptionem acquirere potestatem ferendi vnam, aut alteram Censuram in subditos.

9. *Num necessario Clericus debeat esse, qui ferat Censuras?* Qui non est Clericus, licet sit Religiosus, non potest, nisi de Pontificis facultate extraordinario iure, ferre Censuram. Verùm de huiusmodi potestate Pontificis absoluta non solum laicus potest, sed & fœmina; quia Censura ordinis potestati nullo necessario vinculo copulatur.

10. *Collegium ne capax iurisdictionis, ad censuras ferendas Ecclesiasticum Collegium ita planè, laicum minimè. Illud certè Collegium Ecclesiasticum censetur, in quo plures Ecclesiastici, quàm laici commorantur. Quid si numerus sit æqualis? Ecclesiasticum censebo; quia nobilius minus dignum ad se trahit.*

CAPVT III.

De eo, in quem Censura ferenda est.

11. *Quinam possit censura vulnere percutire?* Qui hæc quinque habuerit conditiones. 1. Vt sit viator, seu hoc in corpore mortali degens; nam in defunctum nulla est Ecclesiastica iurisdictionis, nisi indirecta. 2. Vt sit baptizatus, quia *de us, qui foris sunt, nihil ad nos*, authore Paulo, III. Vt sit adultus, & doli capax; quia censura supponit peccatum. Non tamen licitè impubèr doli capaces censura afficiuntur vsque ad annos quatuordecim si sit masculus: vsque ad duodecim, si sit fœmina. 4. Vt sit homo determinatus; tota enim vniuersitas, vel Collegium excommunicari nequit. Aliæ tamen censuræ, suspensionis scilicet, & interdicti in communitatem, Capitulum, aut Collegium ferri possunt. 5. Vt sit inferior & subditus ferentis censuram; quia iurisdictionis coërcitiua non potest nisi in inferiores, & subditos exerceri.

12. *Potest ne eadem persona censura diuersæ rationis adstringi?* Potest, siue distinctæ causæ, sint, siue eadem. Censuris etiam eiusdem rationis potest illigari ob diuersas causas, vel ob eandem à diuersis iudicibus.

13. *Quosnam obligat censura à iure lata: quosnam ab homine?* Censura à iure lata omnes fideles obligare potest, si eius conditor in omnes habeat potestatem: quæ verò ab homine eos solum ligat, qui sunt in sententia designati.

14. Legi vnius Episcopi lata adiuncta censura est: rogo, num subditus huius Episcopi extra territorium contra huiusmodi legem delinquens, censuram legi adiunctam incurrat? Minimè, sicut neque is, qui in exempto loco eiusdem territorij delinqueret. Porro ibi delictum committi dicitur, vbi exterius consummatur. At si delinquat contra generalem sententiam pro præterito peccato latam cum ordine ad satisfactionem faciendam, etiam in aliena diœcesi potest contumax censura ligari.

15. Censura lata à Pontifice generaliter, ligat ne Episcopos? Excommunicatio ligat, suspensio, & interdictum minimè, nisi expressa illorum mentio fiat.

16. Potest ne aliquis propria potestate in se ipsum censuram ferre? Minimè; quia nemo se ipso inferior est, nec potest incurere pœnas à se latas. Interdicens aliquem locum, tenetur ipse interdictum seruare, & subiacet pœnis à iure communi latis contra interdicti violatores; ergo pœnas incurrit à se latas. Fa-teor illum pœnis à iure latis subiacere, sed non incurrit eas quasi à se latas, sed quasi latas à iure communi.

17. Potest ne equalis in equalem ferre censuram? Authoritate propria minimè; quia par in parem non habet imperium. Ex commissione verò delegata potest Episcopus alium Episcopum excommunicare; quia per delegationem Superior est factus.

18. Quonam modo vnus plures censuras incurere possit? Quando committit delictum habens plures circumstantias mutantes actus moralis species, si singulae sint sub censuris prohibita: secus quando circumstantia speciem non mutant; tunc enim est vnica moraliter actio, vnica transgressio, & consequenter vnica censura. v. g. percussis Sacerdotem, qui simul est Diaconus, & Subdiaconus: non ideo incurris plures excommunicationes; quia hæc circumstantia speciem non mutant. At qui percussis Sacerdotem Monachum duplicem irreuerentiam committit, alteram in statum Clericalem, alteram in Religiosum, ex duplici transgressione duplicem censuram incurris. Sepeliens item in loco sacro vsurarium excommunicatum, & nominatim interdictum tres excommunicationes incurrit; quia triplicem inobedientiam committit contra tres prohibiciones diuersas sub excommunicatione factas. Hinc probabiliter affirmo eum qui occidit, aut percussit vno actu plures Clericos, vnam tantum excommunicationem incurere; quia est tantum vnus numero peccatum, & vna transgressio.

19. Cùm

19. *Cum censura fertur contra alicuius criminis patratorem, ligantur ne mandantes, ac consulentes? Minimè, nisi sententia exprimat ipsos. Quando autem in sententia exprimuntur, non tamen ligantur ideo semper, sed solummodo quando influxum verè in effectum. v.g. Mandasti Clericum aliquem occidit, reuocasti mandatum, ita vt tua reuocatio ei innotesceret, cui mandasti: non ligaris excommunicatione, licet sequatur effectus. At consulentes licet reuocent consilium, si innotescat ei, cui fuerat datum, adhuc, secuto effectù, excommunicationi subiacent; quia non censentur influxum reuocasse.*

CAPVT IV.

De causa ob quam censura ferenda est.

20. **P**ropter quemnam actum censura ferri potest? Propter exterius peccatum; quia de internis actibus Deus solus iudicat. *An actum externum gerens sine interno, censuram incurrat? Ita quidem, quando actus internus est de actus externi præcepti substantia; v.g. attentio respectu Officij diuini recitandi, aut Missæ exaudiendæ. Secus, si substantia actus externi possit absque actu interno subsistere; tunc enim non incurritur censura, si omittatur internus. Vnde communicans indignè in Paschate satisfacit Ecclesiæ præcepto; qui autem Missam sine attentione, non satisfacit; quia Missam verè non audit.*

21. *Peccatum, ob quod censura fertur, debet ne esse proprium, an sufficit alienum? Proprium esse debet, si censura sit excommunicationis. Ob id cautum, ne excommunicatio in communitatem feratur. Idem ne dicendum de censura suspensionis, & interdicti? Non; fertur enim ob peccatum alienum in totam Communitatem ob vnius socij delictum.*

22. *Quanta debet esse delicti grauitas? Delictum mortale esse debet; vti pœna grauis graui sit delicto proportionata. Vnde excommunicatio maior lata ob peccatum veniale est nulla. Fateor posse Superiorem sub censura aliquid prohibere, quod licet secundum se leue sit, aut indifferens, nihilominus sit graue ob circumstantiam, seu finem à Superiore intentum. v.g. præcipitur Clerico, ne arma deferat, aut ne eoriam nutriat, quæ leuia quidem spectata in se, ratione tamen status, & scandali graua fiunt.*

23. Sufficit ne peccatum mortale, ad lationem censura, an requiritur etiam contumacia? Requiritur hæc, vt validè censura feratur; quia censura percutit solummodo rebelles.

24. Incurritur ne censura, quando effectus prohibitus intentus non sequitur? Minimè, nisi sub censura principaliter ipsa actio & conatus prohibeatur. Addo, eum, qui actionem aliquam exercet de se insufficientem ad effectum prohibitum sub censura, eam non incurrit. v.g. lata est excommunicatio contra homicidas: Petrus, qui Ioannem haud lethali vulnere percussit, censuram non incurrit, licèt aliàs contingat mori vulneratum; quia sub censura prohibetur actio lethalis, non autem quælibet vulneratio.

CAPVT V.

De modo quo censura ferenda est.

25. Quomodo sit censura ferenda? Minimè incurritur antequam lata sit à iudice per signa externa, & non per solam internam voluntatem. Porrò ad ferendam censuram quæcunque verba sufficiunt, modò sint ad aliquam particularem censuram determinata: vel quælibet scriptura, quæ iudicis sufficienter exprimat intentionem. At verba, quæ fertur censura, debent etiam determinata esse ad aliquam personam eam nominando, vel designando in ordine ad delictum. v.g. si dicatur: Clericus, qui arma gestauerit, incidat in excommunicationem; quia si nullam personam determinatè assignant, nullam vulnerabunt.

26. Debet ne precedere admonitio fraterna? Debet quidem, facta autoritate illius, qui censuram laturus est; quia non potest adesse contumacia, nisi admonitio supponatur. Insto, quia censura lata pro delictis futuris distinctam non requirit admonitionem. Lex tunc ipsa non ignorata sufficienter admonet delinquentem.

27. Declarandus est aliquis in censuram inciisse: rogo, sit ne citandus prius? Ita planè; quia nemo inauditus condemnandus est.

28. Quotnam admonitiones? Tres quidem aut formaliter, aut virtualiter. Porrò urgente necessitate, vna sufficiens. Quid si quis absque necessitate censuram ferat sine præmissa triplici admoni

§ g

admoni

admonitione? Graviter delinquet, validè autem delinquentem flagellabit.

29. *Quonammodo triplex hæc admonitio faciendæ?* Inter singulas admonitiones duorum saltem dierum adfit interdictum. Profecò quando censura ferenda est contra aliquam particularem personam, admonitio coram illa peragatur. Quando generaliter fertur, admonitio sufficienter loco in publico fiet. Si suspensio, vel interdictum ferendum est contra communitatem, admonitio faciendæ est delinquenti, cuius scilicet iniquitatem censuræ flagellum præparatur.

30. *Potest ne huiusmodi admonitio fieri non ipsi personæ (quando ferenda est censura in particularem) aliquo in loco?* Potest planè fieri ad domum illius, vel quando reus se pedolum abscondit, vel per vim impedit, ne moneatur, vel quando semel facta est personalis admonitio, vel quando cæcitas facta ad domum innotuit delinquenti, vel quando quis malè absolutus est ab excommunicatione, & agitur de ipso rursus percutiendo.

31. *Est ne tempus spectandum ad censuram ferendam?* Ita planè. Deo enim dicato die nequit ritè ferri. At valida cæcitas dummodo non fiat causæ cognitio, quam censura necessitatem non postulat.

CAPUT VI.

De causis excusantibus à censura incurrendæ.

32. *Quotnam causæ ab incurso censura excusant?* Septem scilicet nullitas, iniustitia, innocentia, impotentia, ignorantia, metus, & necessitas.

33. *Differe de Nullitate.* Excusat Nullitas siue quia læta, cui censura adiungitur, nulla sit. Siue quia iurisdictione defuit. Siue quia iuridicus ordo substantialis in ea servatus non sit. Siue quia legitima defuit causa tam vera, quam præsumpta.

34. *Quonammodo excusat iniustitia?* Si censura tantum iniusta sit ex ordine iuridico accidentali non servato, non excusat; si ex ordine substantiali, excusat; quia etiam invalida est. Si verò sit iniusta ex defectu legitimæ causæ, si quidem eius probatio defuit, utique excusat. Item si causa verè substat, sed legitimè probata non sit. Quod si dubia sit, & iudex in fauorem vnius partis censuram ferat, valida est. Si præsum-

pra, & in iudicio probata, etiam si vera non sit, absolute valida censenda est, & aliquos effectus inducet. Probabile tamen iudico, non esse intentionem Ecclesiae innocentem spiritualibus bonis priuare, neque temporalibus, nisi quatenus ad externam censuram obedientiam necesse sit.

35. *Quid de innocentia excusatione dicendum?* Qui certus est, se lethaliter hac in causa non deliquisse a censura propter eam lata excusabitur; quia grauis censura pro veniali culpa lata vires non exerit.

36. *De impotentia quidnam?* Impotentia quidem saltem in conscientia excusat. Porro si cum in excommunicationem incidit, erat potens, per superuenientem impotentiam non liberatur. Si autem impotens ex malitia, & si probabile sit excusari, probabilius tamen, quod non excuset in censuram incursum. Caterum ad tempus excusatus, si deinde habeat, unde soluat totum, aut partem debiti, tenetur; alias reincoideat in censuram, modo nihil ex parte iudicis desit.

37. *Quid autem de ignorantia excusatione aduocies?* Si vincibilis sit ignorantia siue facti, siue iuris, siue antecedens, siue comitans, siue legis cui censura adiuncta est, siue ipsius censuram tantum adiuncta non legis, quaecumque lex sit, Pontificia, vel Episcopalis, semper excusat. Si vincibilis, & in lege contineatur particula requirens scientiam excusabit, modo affectata non sit; secus si nulla adsit particula scientiam exigens: tunc enim neque si crassa, aut supina sit, excusationem afferet; quod quidem de ignorantia vincibili moraliter intelligendum est, non de ea, quae venialiter tantum vincibilis esset: haec enim siue facti, siue iuris esset, excuset.

38. *Quando metus excusat?* Si talis sit, ut excuset a culpa, etiam a censura excusabit.

39. *Quid denique de necessitate?* Eodem modo necessitas si a peccato mortali in lege humana excuset etiam excusationem afferet a censura.

CAPVT VII.

De Censura effectibus.

40. *Quam sunt effectus Censurae?* Quidam sunt proximi & immediati, quidam accidentales.

41. *De proximis, ac immediatis effectibus differere.* Generaliter est

468 *Moralis Theologia Tract. IV. Censura,*
est censuræ effectus privatio bonorum spiritualium, & tempo-
ralium quidem quatenus iis adnexa sunt. Sacramenta
communis suffragia, & cum fidelibus communicatio. Ho-
rum privatio statim ac censura incurritur, consequitur. *In-*
iusta est, sed valida censura. Etiam eos effectus secum affert.
Est occulta. Etiam si occulta sit qui censura est affectus, iure
bonis privatur. At tamen non eodem modo se habet respec-
tu aliorum, qui quidem cum eo agere possunt.

42. *Exprime effectus accidentales.* Generatim quinque
effectus accidentaliter consequentes censuram adferuntur.
Primus est culpa, & quidem mortalis, si is, qui censura re-
neratus sit, aliquid agat eorum, quæ principaliter prohiben-
tur. Secundus, irregularitas, si diuina celebrentur, vel aliquis
actus ordinis ex officio exercentur. Tertius, irriti quidem
actus, ut sententia à denunciatio. Quartus, poenæ aliquæ
iure incurrendæ. Quintus denique poenæ aliæ inferendæ à
iudicibus.

43. *Sunt ne effectus perpetui?* Minimè, sed tandiu perma-
nent, donec, recedente contumacia, per absolutionem à cen-
sura, auferantur.

44. *Possunt ne hi effectus à censurato impediri?* Effectus im-
mediati non possunt; necessarij enim sunt censuræ communi.
Accidentales autem, qui in libera censurati voluntate im-
positi, si à prohibitis abstineat, possunt impediri, modo
effectum eorum, peccatum scilicet excipias, quod censuræ
necessariò præcedit, licet ante absolutionem censuræ
ablegari.

45. *Possunt ne per dispensationem hi omnes effectus solui?*
di? Possunt à Summo quidem Pontifice, non autem à Prae-
latis inferioribus.

CAPVT VIII.

De absolutione à Censura.

46. *Est ne absolutio necessaria ad Censura abolitionem?* Ita
planè; nec enim satis est mors auctoris, ne poenitentia
rei, nec satisfactio.

paratus 47. *Quisnam à Censura iuris nemini reseruata soluit?* Epi-
scopus, & quicumque à mortalibus absoluit.

48. *Et à reseruata quisnam?* Is solus potest
vel auctor censuræ est, vel ab eo delegatus.

49. *Petit*

Examen I. De Censuris in communi. 469

49. *Petit quis absolutionem à censura, vel in Sacramento Confessionis, vel extra Sacramentum, ab eo qui potest absolvere: si per obliuionem censuram reseruatam omisit: rogo, num ab ea remaneat absolutus? Si id accadat in Sacramentali Confessione, regulariter à censura manet absolutus; si extra illam, etiam liber euadit, modo non solum absolutionem earum censurarum quas pœnitens agnoscit, sed etiam omnium aliarum, quæ abstringi contigisset, petierit*

50. *Poterit ne in foro externo à censura absolvere, qui priuilegium absolutè habet absoluendi à censuris? In foro quidem interno absolvere poterit, si facultas expressè, aut ex circumstantiis ad forum interius non limitatur; secus si in ordine ad sacramentalem Confessionem, aut audita diligenter Confessione peccatorum concedi tantum intelligatur. Id quod ad facultatem in lubilæis concedi solitam potest accommodari; quia regulariter Confessionem exigit, & ad conscientie forum arclatur.*

51. *Quinam à censura ab homine absoluit? Is solus, qui eam tollit, successor in munere, Superior eius, & ab iis delegatus. Quod quidem in censura speciali indubitatum est: at in generali, etsi probabile sit eum posse absolvere, qui à censura iuris non reseruata absolvere valet: probabilius tamen arbitor eum tantum posse absolvere, qui ab eadem specialiter lata absolvere valet.*

52. *Varias absoluendi à censura formas recense. Quatuor adnotabo. 1. Alia absoluendi forma à iure, alia ab homine fieri potest. 2. Alia conditionata; & quidem si conditio sit de præsentis, vel de præterito, valet: si de futuro, etiam valet, etsi non liceat. 3. Absolutio simplex alia, quæ absolutè fertur, quando constat censuram incursum esse; & ad cautelam, cum vel ignoratur, vel est dubia, ad maiorem certitudinem petitur. 4. Alia est absolutio simpliciter, cum tollitur in perpetuum; & ad reincidentiam, cum ita tollitur, vt post certum tempus sit reditura; siue ita ad intentionem concedentis accadat, siue pendeat à conditione satisfaciendi, vel se præsentandi in pœnitente.*

53. *Quanam in absolvente requiruntur conditiones? 1. Absoluens censura Clericus debet esse. In articulo mortis probabile est, Clericum, qui potestatem habet excommunicandi, & absoluendi, posse etiam à censura moribundum extra Sacramentum absolvere. 2. Requiritur sufficiens scientia censuræ. 3. Libera voluntas necessaria est, alioquin si per vim, aut metum absolutio extorqueretur, nulla esset.*

54. *Quanam autem in eo, qui absolvens est, conditiones sunt necessariae?* Debet esse subditus absoluentis. Item alius ab eo, qui absoluit; nemo enim seipsum potest absolvere. Porro praesentia & voluntas non est necessaria ad absolutionis valorem; tamen ad usum licitum necessaria est.

55. *Qui pluribus est censuris illigatus, potest ne ab uno, non ab aliis absolvi?* Potest quidem; quia nulla inter eas contentio necessaria est.

56. *Quenam absolvendi est forma servanda?* Iure quidem certa forma praescripta non est servanda necessario. Profecto absolutio verbo debet impendi, aut sensibili aliquo signo, quod sufficienter absoluentis exprimat intentionem. Ceteri inferiores Praelati per consuetam verborum formam absolvere à censuris debent; summus autem Pontifex aliquo tantum facto, vel sola communicatione cum censurato absolvere à censura potest.

57. *Quinam ritus servandus?* Ante absolutionem extra sacramentum rei petitio intercedat; & in foro externo se Ecclesiae mandatis pariturum iuret. Praemittenda etiam satisfactio, si ob manifestam offensam censura contorta; si autem ob dubiam, sufficiens cautio satis erit. In ipsa praeterea absolutione recepta consuetudo servanda. Post absolutionem denique publicanda est absolutio, si denunciata censura fuit; secus si tantum occulta; tunc enim occulta sufficit absolutio.

CAPUT IX.

Praxis circa materiam de Censuris ex Societate IESU schola.

58. **D**ico, an censura sit lata an ferenda sententia quidam? Ferendae censeri debet; quia odia sunt restringenda. *Auila p. 2. c. 3. dub. 2.*

59. *Scis habentem potestatem ferendi censuras non posse illas ferre, dum extra territorium adest; quia iurisdictio caudat: rogo tamen, an Episcopus possit ferre censuras extra territorium delicti populo, & quando causa cognitio non praerogatur?* Non posse *Præpositus* asserit in 3. p. 1. dub. 5. n. 3. Alii probabiliter contrarium asserere.

60. *Ligat ne aliqua censura pueros ante annos pubertatis?* Nulla

Nulla illigat præter illam, quæ fertur in Can. Si quis sua-
lente. Palauus tom. 1. tract. 3. d. 1. p. 24. §. 2. num. 8. quia odia Pal.
sunt restringenda.

61. Censura locorum comprehendunt ne peregrinos? Non,
siue per modum sententiæ latæ sint, siue per modum statuti.

Layman. lib. 1. tract. 5. p. 1. c. 4. n. 5.

Laym.

62. Si lata sunt per modum statuti, comprehendunt ne sub-
ditos delinquentes extra diocesim? Non quia iurisdiclio Epi-
scopi extra diocesim non extenditur. Auila part. 2. cap. 3. Auila.
d. 2. dub. 2.

63. Quid si delictum sit intra diocesim inchoatum? Non
sufficit, sed debet esse consummatum. Suarius auctore d. 5. Suar.
sect. 4. n. 7. v. g. si quis in diocesi raperet virginem, & extra
diocesim violaret, censuram ex statuto diocesis contra stu-
pratores non incurreret.

64. Censura lata per modum sententiæ ligant ne subditos
extra diocesim existentes? Afferit Auila citatus, non ligare, Auila.
quia iurisdiclio Episcopi extra diocesim extendenda non est.
At Suarius d. 5. sect. 5. num. 9. docet ligare; quia præceptum in Suar.
hoc differt à statuto, quòd hoc dirigitur ad territorium, illud
verò immediatè ad personas.

65. Dixisti, causam materialem proximam censura esse pec-
catum: an debeat esse consummatum? Ita plauet. Vnde censura
lata propter hæresim (v. g.) non incurritur nisi ab eo, qui est
perfectè hæreticus. Est lata propter homicidium, non incur-
ritur à lethaliter percutiente, si mors, (vel per miraculum) Præp.
non sequatur. Præpositus in 3. 7. 9. 1. dub. 6. n. 45.

66. Censura ne vltà incurritur ob veniale peccatum? Non;
quia piissima mater Ecclesia non vult culpam leuem tam
gravi pœna vindicare. Suarius d. 4. sect. 20. num. 8. De irregu- Suar.
laritate etiam suarius affirmat. De suspensione, & interdicto
Conin. d. 13. dub. 8. n. 68.

Conin.

67. Dixisti, peccatum censuræ obnoxium debere esse ex-
ternum; quia Ecclesia de occultis non iudicat: rogo, an si
actus internus aliquo externo signo indicetur, censura incur-
ri possit. Affirmat Hurtado, & Suarius d. 4. sect. 2. num. 22. do- Hurt.
et Ecclesiam ferre posse censuram in actionem externam Suar.
per se malam, & illam prohibere, vt procedentem à pecu-
liari affectu, & non ab alio. v. g. pœnas imponit hæresi factò
hæreticali, prout procedit ab errore intellectus. Addit, in-
curri censuram ob defectum actus interni, etiam si exterius
nullum signum talis defectus appareat. At Turrianus de Turr.
cens. lib. 1. disp. 4. dubitat. 2. abnegat meritò; quia si vellet
Ecclesia

Ecclesia huiusmodi defectum internum punire poena qua distincta à censura, non posset; non enim posset ipsi constare.

Suar. 68. *Quid si actus externus sit bonus, & ex malaintentione procedat? Asserit Suarius 18. non esse censuræ obnoxium; quid si omnino incognitum Ecclesiæ.*

Sanch. 69. *Actus internus est mortalis, externus autem venialis: potest ferri censura? Non; quia Ecclesia actum externum poena illa flagellat, & ideo debet esse mortalis. Sanchez apud Perlium v. excommunicatio in add. n. 11.*

Auila. 70. *Censura fertur contra facientes: illigat ne mandantes, consulentes? Non; quia hi non faciunt, & quando Pontifices intendunt illos comprehendere, claris verbis exponunt. Auila p. 2. c. 5. d. 3. dub. 2. concl. 1.*

Conin. 71. *Dixisti, reum prius admonendum, nec enim potest quia censura ligari, nisi Ecclesiam non audierit, contumacia laborans: rogo, an admonitio debeat fieri censura communicatione? Ita quidem, ut censura ipsa contemnatur, prius quàm incurri possit. Coninch d. 13. dub. 9. n. 82.*

Turr. 72. *An quando iudex non ut iudex, sed ut persona privata ad defensionem iuris proprii fert censuram, possit excommunicare absque praemissa admonitione? Aliqui asseruerunt, sed probabilius Turrianus lib. 2. d. 18. dub. 5. negavit.*

Turr. Gord. 73. *Fertur (v.g.) Censura sub disiunctione: Præcipio hoc sub poena excommunicationis, vel suspensionis; arbitrio rei relinquens electionem: quæ undonam ligabit? Si reus eligit unam, aut alteram, ligabit ex intentione ferentis, qui voluit, ut illa ligaret, quam reus eligeret. Quid si ferens nollet eam obligare, nisi reus expressè eligat? Nulla ligaret; quia non est maior ratio unius, quàm alterius. Turrianus lib. 1. disp. 4. dub. 1. Scio Gordonum tom. 2. lib. 7. quæst. 5. cap. 1. num. 5. contrarium asseruisse.*

Hurtad. 74. *Fertur censura sub conditione de futuro: habet ne locum appellatio? Habet, etiam si iudex dicat. ex nunc sis excommunicatus, nisi, &c. quia illud, ex nunc designat in præsentem, effectum futurum. Hurtado. Et licet ab aliis sententiis appellandum sit intra decem dies; à censura tamen licet appellare infra totum tempus propositæ conditionis; quia ad eam contumacia requiritur. Certè sententia censuræ sub conditione non est propriè sententia, donec conditio impleatur. Auila p. 2. c. 5. d. 5. dub. 11. concl. 3.*

Auila. 75. *Dubius sum, an censuram incurrerim: debeo ne ad cautelam absolui? Consultè absolutionem pro curabis; sed, scandalo*

calo cessante, non teneris. Tannerus tom. 4. d. 6. q. 10. dub. 4. Tann. num. 60. At Molina tom. 4. tract. 3. d. 67. n. 7. docet in dubio facti, censi te debere censura irriteritum. Molin.

76. Potest ne ferri censura ob peccatum prateritum emendatum? Non; quia est medicinalis poena. Sic Laymanus. Imò Laym. cum eodem affirmo per absolutionem tolli debere censuram, cum primum reus à contumacia recesserit; quia magis contumaciæ, quàm criminis hærescit censura, siquidem post delictum adhuc accedunt admonitiones, vt delinquens à contumacia abstrahatur.

77. Cur Deposito, Degradatio, & irregularitas non sint proprie censura? Quia sine spe restitutionis ordinariæ homini inferuntur, sæpè ob peccatum merè prateritum; quare nec per absolutionem tolluntur, sed per dispensationem, seu relaxationem legis, aut sententiæ. Sic Laymanus. Laym.

78. Excusat ne à censuris, & poenis ignorantia mortalitatis culpabilis siue iuris, siue facti? Ex Suar. excusare assero, modo non sit crassa, quæ ex malitia, vel nimia negligentia procedit. Excipiendam hinc admoneo homicidij irregularitatem. Suar.

79. Potest quis à censuris, & irregularitate extra Sacramentum poenitentis absolui? Affirmat Sanchez posse Cruciatæ virtute. Addit Coninch. per priuilegia Regularium. Colligo hinc non repugnare, talem absolutionem, vel dispensationem posse absenti conferri, vt Sanchez admonuit. Sanch. Conin.

80. Furiosus, qui ante furorem contumaciter delinquit, potest ne iuris incurrere censuram? Posse assero cum Laymano; sed ab homine excommunicari non debere sentio, quin potius absolui, si amentia perpetua iudicetur. Laym.

81. Subitius, commisso delicto, fugit: potest ne percuti censura? Etiam absens (ait Layman) per nuncium, vel litteras citari potest: isque comparere debet; quod si contumax sit potest excommunicari. Laym.

82. Potest ne incurrere censura ob peccatum, quod iuri naturali, aut diuino tantum repugnat? Non posse asserit Layman. Laym. sed requiri præceptum Ecclesiæ, quod reus contumaciter spernat, saltem interpretatio contemptu.

83. Dixisti, censuram interdum iniuste ferri, sed validè, ut si forma accidentaliter procedendi prætermittatur, v. gr. trina admonitio: est ne aliquis casus, in quo censura irrita sit, nisi trina admonitio præcesserit? Vnicum quidem ex Laymani doctrina casum animaduerti, videlicet si Episcopus iis inferat, qui cum excommunicatis participant ea participatione. Laym.

474 *Moralis Theologiae Tract. IV. Censura,*
quæ communi iure minorem tantum excommunicationem
inducit.

84. *Quinam gaudent facultate absoluendi à censuris, & in
regularitate occulta?* Episcopis directè concessa est, (ait *San-*
chez) ea tamen fruuntur Prælati inferiores habentes iurisdic-
Molin. tionem quasi Episcopalem. Et proinde (loquor cum *Molin.*)
Sanch. Superiores Regularium respectu suorum subditorum. Et Ca-
pitulum (addo ex *Sanchez*) Sede vacante.

85. *Potestas ne absoluendi à censuris per Cruciatam, aut pri-
uilegia Regularium, est ne uniuersalis?* Affirmat *Henriq.* quoad
Henriq. omnes suspensiones siue à iure, siue ab homine sine vlla exce-
ptione; quoad alias censuras proprio in loco disputabimus.

86. *Episcopo quis subditus ratione domicilij, vel commissi delicti,
ab illo particulatim excommunicatus fuit, & postea aliò
profectus, vel Religionem ingressus est: potest ne iam ab alio Præ-*
Laym. *lato, aut Episcopo consequi absolutionem?* Cum *Laymano* non
posse respondeo; quia præuentus à iudice fuit, & forum ipsius
in ipsa causa declinare non valet.

87. *Quidnam est, in foro conscientie absolui reum?* Non di-
Laym. citur absolutio in foro conscientie, quod fieri debeat in se-
creta Confessione: sed quod fiat sine iudicij strepitu, & sine
iuris alterius derogatione, ac denique dumtaxat, ut anima
eius Deo absoluta sit. Sic *Laymanus*. Adicio autem privile-
giatum absque Ordinarij consensu absolui facile non debere
à censuris notoriis, si eæ ad forum iudiciale deductæ, aut
probabiliter deducendæ sint; quia absolutus in conscientie
foro non ita efficaciter postea, ad præstandam satisfactionem
potest urgeri.

EXAMEN II.

Circa materiam de Excommunicationis Censura.

CAPVT PRIMVM.

De essentia, & diuisione Excommunicationis maioris.

1. *X*communicationis quid est? Ecclesiastica censura
qua homo baptizatus priuatur spiritualibus bonis,
& communicatione ciuili.
2. *Quotuplex est Excommunicatio?* Diuiditur primò in
Maiorem,